

Beleidsplan Burgerschap

JANUARI 2026

Jet Pronk en Martine Peijs
BEATRIX- COLLEGE | WERKGROEP BURGERSCHAP

Ons Beleidsplan Burgerschap

Introductie	2
Doel van het plan	2
Onze visie	3
Vooronderzoek Project en Beleid	4
Onderzoek:	5
Structuur van het Model:.....	6
Conclusie en Aanbeveling:	7
Leerlijnen en Leerdoelen:	8
Leerjaar 1: De gemeente en de klas	8
Leerjaar 2: De provincie en de school	9
Leerjaar 3: Democratie en rechtsstaat	10
Leerlijn Burgerschap: Verbondenheid en Samenleving	11
Leerjaar 2: Diversiteit	12
Leerjaar 3: Solidariteit	13
Leerling tevredenheidsonderzoek	13
Probleemanalyse:	14
Onderzoek.....	14
Wat betekent dit voor ons als school?.....	15
Het Plan.....	15
Bijlagen burgerschapsbeleidsplan	17
Bijlage 1:	17
Bijlage 2:	17
Bijlage 3	19
leerling tevredenheidsonderzoek	19
Bronnenlijst.....	22

Introductie

Onze school en onze mensen; onze eigen mini-samenleving.

Burgerschapsonderwijs op het Beatrix College is niet alleen een vak of project. Het is een samenhangende, schoolbrede visie waarin leerlingen worden voorbereid op hun rol in een diverse, democratische en digitale samenleving. Hierbij hanteren wij drie kernwaarden als uitgangspunt: Betrokken, Betrouwbaar en Bevlogen.¹

Doel van het plan

Met dit beleidsplan wil de werkgroep burgerschap van het Beatrix College richting en samenhang bieden aan het burgerschapsonderwijs binnen de school. Burgerschap is geen afzonderlijk vak, maar een schoolbrede opdracht waarin leerlingen leren samenleven, verantwoordelijkheid nemen en actief deelnemen aan een diverse, democratische en digitale samenleving.

Het plan beschrijft onze visie, doelen, leerlijnen, werkwijze en evaluatie om ervoor te zorgen dat burgerschap duurzaam wordt ingebed in ons onderwijs en de cultuur van de school.

Hoofdpijnen van visie en strategie

Onze visie op burgerschap vertrekt vanuit de kernwaarden van het Beatrix College: Betrokken, Betrouwbaar en Bevlogen. Deze waarden vormen de basis voor hoe wij samen leren, werken en leven in onze schoolgemeenschap – onze eigen mini-samenleving.

- Betrokken – Leerlingen leren samenleven in diversiteit, ontdekken wie ze zijn en tonen respect voor anderen.
- Betrouwbaar – Leerlingen leren democratische waarden kennen, kritisch denken en hun mening respectvol uiten – offline én online.
- Bevlogen – Leerlingen ontwikkelen een actieve houding en ervaren hoe zij kunnen bijdragen aan de samenleving.

Onze school fungeert als democratische oefenplaats waarin leerlingen oefenen met verantwoordelijkheid, dialoog en solidariteit. Dit is ook terug te zien in het schoolplan. De werkgroep Burgerschap ontwikkelde een doorlopende leerlijn die aansluit op de landelijke SLO-kerndoelen en die bestaat uit drie niveaus of “taartlagen”: -> bron taartlagen??

1. De klas en gemeente (samenleven dichtbij)
2. De school en provincie (verbondenheid en samenwerking)
3. De samenleving en rechtsstaat (participatie en kritisch denken)

¹ Beatrix College, *Schoolplan 2024-2028. Missie, visie & kernwaarden*, Tilburg: Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Tilburg (SOVOT), 2024, p

Onze visie

Het Beatrix College is een openbare school. Bij ons op school staat de deur voor iedereen open ongeacht afkomst, levensovertuiging en identiteit. Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen de school gebruiken als oefenplaats voor de maatschappij. Een plaats waar zij zichzelf kunnen ontdekken, ontwikkelen en waar zij leren omgaan met verschillen. Dit alles om ze klaar te stomen voor de complexe, diverse en digitale samenleving.

Een leerling op het Beatrix College leert betrokken, betrouwbaar en bevlogen te zijn.

Betrokken omdat,

onze school een oefenplaats is waar de leerling leert samen te leven en in aanraking komt met diversiteit. Om dit te bereiken helpen wij de leerling te ontdekken wie hij/zij/hen is en waar hij/zij/hen voor staat. Bij deze persoonlijke ontdekkingstocht komt de leerling in aanraking met anderen en krijgt het handvatten om zich staande te houden in de voor hen groter wordende maatschappij. Vanuit deze betrokkenheid leren we leerlingen nieuwsgierig te zijn naar anderen en hen met respect te benaderen, ook als ze anders zijn dan zichzelf.

Betrouwbaar omdat,

kennis van democratische waarden en normen bijdragen aan een veilige leeromgeving. Leerlingen gaan met elkaar het gesprek aan en leren daarbij kritisch te denken en zich op een respectvolle manier te uiten, zowel in het echte leven als in de digitale wereld. Op het Beatrix College vinden we het belangrijk dat leerlingen gehoord worden en om hun eigen geluid te laten horen.

Bevlogen omdat,

leerlingen zich bewust worden van het feit dat zij onderdeel uitmaken van een groter geheel, binnen de school, maar ook daarbuiten als actieve burgers van de samenleving. We creëren een klimaat waarbij leerlingen het beste uit zichzelf en elkaar halen. Een veilige en stimulerende omgeving zijn wat ons betreft voorwaarden voor het bouwen aan ervaringen voor het leven. Hierbij bouw je niet alleen aan je eigen toekomst, maar stimuleren wij de leerlingen om mensen te helpen die een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Dit maakt dat een leerling op het Beatrix College toekomstbestendig is als een persoon die betrokken, betrouwbaar en bevlogen is!

Vooronderzoek Project en Beleid

Hoe komen wij erachter in hoeverre leerlingen al Betrokken, Betrouwbaar en Bevlogen zijn? Daar is afgelopen jaren onderzoek naar gedaan door de werkgroep Burgerschap.

In schooljaar 2022/2023 is een werkgroep actief bezig geweest met inventariseren in hoeverre binnen de vakken burgerschap naar voren komt. Dit document is in 2024/2025 gemaakt. Zie bijlage 1.

In schooljaar 2023/2024 is er een nieuwe werkgroep samengesteld. Leden van de werkgroep hebben de korte opleiding Coördinator Burgerschap bij SBO gevolgd. De opleiding gaf handvaten bij:

- Hoe je een burgerschapsvisie ontwikkelt.
- Hoe je op basis van de visie van jouw school doelen formuleert.
- Hoe je in kaart brengt wat de verschillende vakken en leergebieden kunnen bijdragen aan burgerschap en hoe je collega's enthousiasmeert.
- Hoe je een leerlijn ontwikkelt waarin het burgerschapsonderwijs een logische opbouw heeft gekregen en voldoet aan de wettelijke eisen.

Vanuit de vakgroepen is input geleverd waar het Beatrix College met burgerschap de nadruk op wil leggen. Hiermee is het visiedocument tot stand gekomen. De werkwijze bij het tot stand komen van het schoolplan is gebruikt om een opzet te maken voor het opstellen van de leerdoelen.

2024/2025 is de werkgroep uitgebreid met twee nieuwe leden, Martine Peijs en Jet Pronk. Samen met hen is ervoor gekozen om startend met intervisiemomenten geënthousiasmeerde collega's uit te nodigen om deel te nemen om mee te denken over de conceptkerndoelen en een doorlopende leerlijn in de onderbouw.

Onderzoek:

“Sinds 2021 is er een nieuwe wet van kracht. Volgens deze wet moeten scholen actief burgerschap en sociale cohesie bevorderen. Alle leerlingen in het funderend onderwijs moeten leren over de basiswaarden van de Nederlandse rechtsstaat en democratie, zoals vrijheid, gelijkheid en solidariteit.” -

<https://www.slo.nl/thema/meer/basisvaardigheden/burgerschap/>

Hoe is het met Burgerschap en de sociale cohesie gesteld op het Beatrix en hoe gaan we dit aanpakken? Hiervoor zijn een aantal stappen ondernomen. Startend met een Burgerschapswerkgroep in schooljaar 23/24. Via het leerling tevredenheidsonderzoek meten we de mate waarin leerlingen zich bewust zijn of actief bezig zijn met burgerschap binnen de school.

Vervolgens zijn er vanuit de SLO-conceptdoelen voor Burgerschap gecommuniceerd. Vanuit de SLO is op 1 september 2025 een document gepost met de definitieve conceptkerndoelen. Zie hieronder een overzicht.

Domein	Democratische oefenplaats
Kerdoel 18	De school geeft vorm aan de democratische oefenplaats A Sociale en maatschappelijke competentie
Domein	Samenleven in een democratische rechtsstaat
Kerdoel 19	De leerling leert over samenleven in een democratische rechtsstaat A Basiswaarden van de democratische rechtsstaat B Diversiteit in de samenleving
Domein	Vormgeven aan democratische en maatschappelijke betrokkenheid
Kerdoel 20	De leerling doet ervaringen op met democratische en maatschappelijke betrokkenheid A Democratische betrokkenheid B Maatschappelijke betrokkenheid

In een werkgroep van collega's uit verschillende teams is er gekeken naar de verschillende lagen van Burgerschapsonderwijs door middel van 'Taartlagen'. Lagen die samen één geheel vormen, allen nodig zijn voorstevigheid en waarin verschillen mogen bestaan. In het kader van het burgerschapsonderwijs is er samen met de werkgroep bestaande uit collega's vanuit de teams vanuit 'Taartlagen' gewerkt (zie bijlage 2 voor lijst collega's uit verschillende vakgroepen). Het model met 'taart' lagen werd ontwikkeld als een didactisch hulpmiddel om de verschillende lagen van burgerschap inzichtelijk te maken. Dit model biedt een gestructureerde benadering waarin kennis, vaardigheden en attitudes op drie niveaus worden gepresenteerd: de klas, de school en de gemeente. Door deze lagen te onderscheiden, kunnen leerlingen zich bewust worden van hun rol en verantwoordelijkheid binnen diverse gemeenschappen en leren zij hoe zij actief kunnen bijdragen aan een democratische samenleving (zie bijlage 3).

Kort samengevat; Uit onderzoek binnen de school bij een studiedag blijkt dat sociale veiligheid en respect sterk aanwezig zijn, maar dat verdieping in digitale en maatschappelijke thema's nodig is. Deze bevindingen, gekoppeld aan landelijke kaders (SLO), vormen de basis voor verdere ontwikkeling van het beleid.

Structuur van het Model:

1. Bovenste Laag – Kennis van de Nederlandse Democratie en Rechtsstaat:

Kennis: Inzicht in de werking van de Nederlandse democratie en rechtsstaat.

Vaardigheden: Ontwikkeling van debatvaardigheden en kritisch denken.

Attitude: Zich onderdeel voelen van de bredere samenleving buiten de school.

2. Middelste Laag – Kennis van de Provincie en Schoolgemeenschap:

Kennis: Inzicht in de rol van de provincie binnen het bestuurlijke systeem.

Vaardigheden: Omgaan met leerlingen uit verschillende niveaus en culturen.

Attitude: Zich onderdeel voelen van de schoolgemeenschap.

3. Onderste Laag – Kennis van de Gemeente en Klasomgeving:

Kennis: Inzicht in de rol van de gemeente en lokale besluitvorming.

Vaardigheden: Actieve deelname aan klassen- en omgangsregels.

Attitude: Zich onderdeel voelen van de klas en leshuis.²(SLO³⁴, uitgeverij-deviant.nl)

Verbondenheid en Samenleving:

Het model benadrukt ook de ontwikkeling van verbondenheid op verschillende niveaus:

Taart 1 – Dialoog en solidariteit

Bovenste Laag: Dialoog over meningen en elkaar bevragen.

Middelste Laag: Bewustwording van diversiteit en het bespreekbaar maken van taboes.

Onderste Laag: Verkenning van eigen identiteit en het aangeven van persoonlijke grenzen.

Taart 2 – Groepsbesef en Sociale Cohesie:

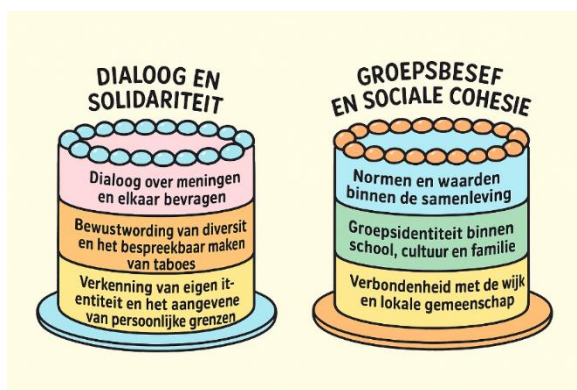
Bovenste Laag: Normen en waarden binnen de samenleving.

Middelste Laag: Groepsidentiteit binnen school, cultuur en familie.

Onderste Laag: Verbondenheid met de wijk en lokale gemeenschap⁵.

Kort samengevat; Het model van Taartenburgerschap geeft structuur aan burgerschapsonderwijs in drie lagen: klas/gemeente, school/provincie en samenleving/rechtsstaat.

Zo bouwen leerlingen stapsgewijs kennis, vaardigheden en houding op rond samenleven en participatie.

¹ [Burgerschap - SLO](#)

³ [De vier dimensies van burgerschap | Uitgeverij Deviant](#)

³ [Kamerstuk 33750-VIII, nr. 80 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#)

Conclusie en Aanbeveling:

Het model van Taartenburgerschap biedt een waardevol kader voor het ontwikkelen van een samenhangend en doelgericht burgerschapsonderwijs. Het benadrukt het belang van een gefaseerde benadering, beginnend bij de persoonlijke identiteit en zich uitbreidend naar bredere maatschappelijke lagen. De bouwsteen 'Vrijheid en Gelijkheid' sluit goed aan bij de 'Kennis van Democratie en Rechtsstaat'. Echter, de bouwsteen 'Digitaal Samenleven' ontbreekt nog in dit model, wat aanleiding geeft voor verdere discussie en ontwikkeling binnen het onderwijsveld. Voor ons betekent dat onder andere dat er in de brugklas vanaf schooljaar 2025-2026 het vak digitale geletterdheid gegeven wordt en dat er in de coachlessen ook aandacht besteed gegeven wordt aan deze vaardigheden.

Voor een effectieve implementatie is het essentieel dat scholen systematisch werken aan burgerschapsonderwijs, zoals aanbevolen door de Onderwijsraad. Dit omvat het ontwikkelen van een school specifieke visie, het formuleren van duidelijke leerdoelen en het creëren van een samenhangend onderwijsaanbod dat aansluit bij de diverse lagen van burgerschap. Zo besteden we in de coachlessen aandacht aan burgerschap en worden alle vakgroepen gestimuleerd om meer aandacht te besteden aan burgerschap in de lessen. We zijn nog aan het onderzoeken hoe we de aanwezigheid van burgerschapsbesef bij leerlingen kunnen meten. Daarnaast is het belangrijk dat scholen reflecteren op hun huidige aanpak en waar nodig bijsturen om een inclusieve en democratische leeromgeving te waarborgen. (Officiële bekendmakingen)

In het volgende stuk is de opbouw van de verschillende leerlagen met bijbehorende leerdoelen en leerlijn terug te vinden. Hieraan voorafgaand is er geïnventariseerd wat er al aan Burgerschap wordt ondernomen in de verschillende vakgroepen. (Zie bijlage 1.)

Bij de leerlijnen worden ook concrete voorbeelden aangedragen van mogelijke activiteiten die hierbij zouden kunnen aansluiten.

Leerlijnen en Leerdoelen:

In een studiedag van schooljaar 2023-2024 is er aandacht geweest voor verschillende bouwstenen burgerschap. Binnen de verschillende vakgroepen is toen bekeken welke bouwstenen men het belangrijkste vond. Deze resultaten zijn door de werkgroep burgerschap geanalyseerd. De bouwstenen die door de vakgroepen het belangrijkste gevonden werden zijn geselecteerd en uitgewerkt.

Leerlijn Burgerschap: Democratie en Rechtsstaat

Leerjaar 1: De gemeente en de klas

Visie-integratie:

Leerlingen ontdekken hun rol binnen een kleine gemeenschap (de klas) en leren hoe ze op een betrouwbare manier bijdragen aan een veilige en prettige leeromgeving. Diversiteit en samenwerking staan centraal.

- **Kennis:**

- Inzicht in hoe diversiteit binnen een klasgemeenschap een bijdrage kan leveren aan het welzijn van iedereen.

- **Vaardigheden:**

- Reflecteren op eigen rol en verantwoordelijkheid binnen de klas.
- Vaardigheden ontwikkelen om respectvol om te gaan met diverse achtergronden en meningen.

- **Houding:**

- Leerlingen ervaren dat het belangrijk is om nieuwsgierig te zijn naar anderen en actief bij te dragen aan een positieve sfeer in een diverse gemeenschap.

Concrete activiteiten:

- **Inclusieve klassenregels:** Laat leerlingen regels opstellen die expliciet rekening houden met verschillen (bijv. religie, taalachtergrond).
- **Interactie met diverse gasten:** Nodig gemeenteraadsleden uit met verschillende achtergronden om te praten over hun werk en inclusiviteit in de gemeente.
- **Reflectieopdracht:** "Hoe kan ik bijdragen aan een veilige en prettige klas?"
- **Bezoek aan gemeentehuis:** Bij het gemeentehuis spelen leerlingen de gemeenteraad na

Leerjaar 2: De provincie en de school

Visie-integratie:

Leerlingen onderzoeken hoe diversiteit en samenwerking binnen grotere gemeenschappen, zoals de provincie en de school, bijdragen aan wederzijds begrip en solidariteit.

- **Kennis:**
Voeg toe:
 - Wat is de rol van provinciale democratische waarden in het ondersteunen van een inclusieve samenleving?
- **Vaardigheden:**
 - Samenwerkingsoefeningen waarin leerlingen leren omgaan met verschillende perspectieven en belangen.
 - Kritisch nadenken over hun bijdrage aan een veilige en diverse schoolgemeenschap.
- **Houding:**
 - Ontwikkelen van waardering voor diversiteit als kracht binnen de school en de bredere samenleving.

Concrete activiteiten:

- **Provinciaal debat:** Thema: "Hoe kunnen wij als provincie een voorbeeld zijn voor inclusiviteit?"
- **Samenwerkingsdag in de school:** Projecten waarin leerlingen samenwerken aan inclusieve initiatieven, zoals het ontwerpen van een "respectmuur" of een evenement.
- **Excursie:** Bezoek aan een provinciehuis waarbij leerlingen leren hoe beleid diversiteit bevordert.
- **Participizza:** Leerlingen gaan in overleg met collega's en hebben op deze manier invloed op beslissingen binnen het leshuis.

Leerjaar 3: Democratie en rechtsstaat

Visie-integratie:

Leerlingen leren kritisch na te denken over maatschappelijke vraagstukken en ontdekken hoe ze zelf bevoegen, betrokken en betrouwbare burgers kunnen zijn binnen de samenleving.

- **Kennis:**
Voeg toe:
 - Wat is de rol van digitale democratie (bijv. stemwijzers, online campagnes) en hoe draagt dit bij aan participatie in een digitale samenleving?
- **Vaardigheden:**
 - Debattechnieken om op een respectvolle manier verschillende meningen te bespreken, zowel offline als online.
 - Vaardigheden om initiatieven te organiseren die bijdragen aan inclusiviteit en solidariteit in de samenleving.
- **Houding:**
 - Leren dat zij deel uitmaken van een groter geheel en dat hun acties een directe impact kunnen hebben op de samenleving.

Concrete activiteiten:

- **Maatschappelijk initiatief:** Laat leerlingen een project opzetten dat een lokaal probleem aanpakt, bijvoorbeeld een bewustwordingscampagne over cyberpesten.
- **Gastpreker:** Nodig een lokale activist of politicus uit om te praten over actief burgerschap.
- **Bezoek aan de Tweede Kamer:** Koppel dit aan een opdracht waarin leerlingen reflecteren op hoe ze zelf invloed kunnen uitoefenen.

Leerlijn Burgerschap: Verbondenheid en Samenleving

Leerjaar 1: Identiteit

Visie-integratie:

Leerlingen onderzoeken wie ze zijn en hoe ze hun eigen normen en waarden op een respectvolle manier inbrengen in een diverse omgeving.

- **Kennis:**
Voeg toe:
 - Hoe persoonlijke normen en waarden bijdragen aan een veilige en inclusieve omgeving.
- **Vaardigheden:**
 - Vaardigheden ontwikkelen om nieuwsgierig en open te staan voor andere perspectieven.
- **Houding:**
 - Ontwikkelen van respect voor zowel overeenkomsten als verschillen binnen de klas.

Concrete activiteiten:

- **Identiteitsproject:** Leerlingen maken een “identiteitskist” met voorwerpen die hen representeren en presenteren deze aan elkaar.
- **Normen- en waardendiscussie:** Leerlingen bespreken hoe persoonlijke normen bijdragen aan een veilige omgeving.

Leerjaar 2: Diversiteit

Visie-integratie:

Leerlingen leren omgaan met diversiteit en ervaren hoe dit bijdraagt aan een sterke en inclusieve gemeenschap.

- **Kennis:**
 - Voeg toe:
 - Hoe inclusiviteit en diversiteit leiden tot een krachtigere samenleving.
- **Vaardigheden:**
 - Technieken om empathie en begrip te tonen in gesprekken over gevoelige onderwerpen.
- **Houding:**
 - Waardering ontwikkelen voor het feit dat verschillen tussen mensen leiden tot groei en innovatie.

Concrete activiteiten:

- **Interculturele uitwisseling:** Organiseer een evenement waar leerlingen tradities, verhalen of ervaringen delen.
- **Diversiteitsdag:** Thema: "Vier verschillen, versterk verbinding."
- **Bezoek kamp Vught:** Gevoelige onderwerpen worden met respect besproken, leerlingen ontwikkelen empathie voor de ander en worden zich bewust van wat er kan gebeuren als solidariteit weg valt.

Leerjaar 3: Solidariteit

Visie-integratie:

Leerlingen leren hoe ze vanuit betrokkenheid en bevologenheid kunnen bijdragen aan een inclusieve en rechtvaardige samenleving.

- **Kennis:**
Voeg toe:
 - Wat betekent solidariteit in de context van een digitale samenleving?
- **Vaardigheden:**
 - Leerlingen leren hoe ze digitale platforms kunnen gebruiken om solidariteit te versterken.
- **Houding:**
 - Ontwikkelen van de bereidheid om actief verantwoordelijkheid te nemen voor sociale rechtvaardigheid.

Concrete activiteiten:

- **Campagne opzetten:** Leerlingen bedenken een campagne voor een inclusief thema, zoals armoedebestrijding of mentale gezondheid.
- **Dialogotraining:** Met nadruk op luisteren en doorvragen om gemeenschappelijke waarden te vinden.

Deze aangepaste leerlijnen integreren de kernwaarden van het Beatrix College en creëren een oefenplaats waarin leerlingen niet alleen leren over burgerschap, maar dit ook actief beleven en toepassen.

Leerling tevredenheidsonderzoek

In schooljaar 2024/ 2025 is het burgerschapsonderwijs meegenomen in het leerling tevredenheidsonderzoek door middel van het meetinstrument van kwaliteitsscholen. Zie bijlage 3. Dit onderzoek kan gezien worden als 0- meting.

Uit de resultaten van het leerling tevredenheidsonderzoek blijkt dat leerlingen over het algemeen matig positief oordelen over de invulling van burgerschapsvorming op school. Binnen het domein Oriëntatie op samenleving (gem. 4,8) ervaren leerlingen weinig gesprekken met leraren over actuele maatschappelijke thema's, zoals klimaat, vluchtelingen of gezondheid. Ook Social media (gem. 4,6) scoort laag: slechts een kleine groep leerlingen herkent structurele aandacht voor veilig en kritisch mediagebruik.

Het domein Voorbeeldgedrag van leraren (gem. 6,2) vormt een positieve uitzondering. Leerlingen geven aan dat leraren respectvol omgaan met meningsverschillen en het goede voorbeeld tonen in sociale omgang. Dit aspect van burgerschap wordt dus beter beleefd dan de meer inhoudelijke en digitale componenten.

In het beleid betekent dit dat versterking nodig is van de inhoudelijke burgerschapsvorming en digitale geletterdheid binnen de lessen. Het bestaande positieve klimaat rond voorbeeldgedrag biedt daarbij een stevige basis: leraren kunnen als rolmodel ook gesprekken over maatschappelijke en digitale thema's actiever begeleiden. Dit laat zien hoe belangrijk het is dat iedereen binnen de school betrokken, betrouwbaar en bevolgen is rondom de burgerschapsthema's.

Onze wens is dan ook dat alle vakgroepen even betrokken, betrouwbaar en bevolgen raken bij het thema burgerschap. Door met vertegenwoordigers van verschillende vakgroepen regelmatig samen te komen hopen wij dat burgerschap zich als een olievlek zal verspreiden en zo versterken en zichtbaar zijn binnen de school.

Probleemanalyse:

De school doet het goed in de manier waarop mensen met elkaar omgaan, maar er is te weinig aandacht voor de inhoud van burgerschap. Of het is in ieder geval nog niet duidelijk genoeg. Het is niet zo dat leerlingen niks of niet genoeg leren over actuele maatschappelijke onderwerpen en digitale veiligheid, maar het wordt nog niet altijd Burgerschap genoemd. Er lijkt onvoldoende vaste plek in het lesprogramma voor deze thema's, terwijl we in onze metingen zien dat er al veel gebeurt. Om toch te zorgen dat leerlingen nog beter voorbereid worden op deelname aan de samenleving en het kritisch omgaan met informatie, is het van belang dat dit helder en zichtbaar gebeurt.

Onderzoek

Om te onderzoeken hoe we burgerschap meetbaar kunnen maken hebben we onder andere 'Wat wil je meten en hoe wil je het meten?'⁶ Geraadpleegd. De studie onderzoekt hoe burgerschap en burgerschapsonderwijs gemeten kunnen worden in het primair en voortgezet onderwijs. De onderzoekers bekeken bestaande meetinstrumenten, studies en praktijkvoorbeelden om inzicht te krijgen in wat scholen meten als ze het over burgerschap hebben — en wat nog niet goed zichtbaar is.

Een enquête maakt zichtbaar hoe leerlingen het burgerschapsonderwijs beleven, welke thema's zij herkennen en hoe zij het gedrag en voorbeeldgedrag van leraren ervaren.

⁶ H. Nieuwelink, W. Rinnooy Kan, F. Rombout & J. Y. Teegelbeckers, *Burgerschap: weten we wat we meten? Een overzichtsstudie over de mogelijkheden om burgerschap en burgerschapsonderwijs in kaart te brengen* (Hogeschool van Amsterdam, 2024).

Tegelijk benadrukt het onderzoek dat een enquête slechts één onderdeel is van een bredere aanpak. Door de resultaten te combineren met observaties, gesprekken en analyses van het lesaanbod kan de school gericht beleid voeren dat recht doet aan alle dimensies van burgerschap: kennis, vaardigheden, houding en praktijk.

In de Webinar 'Burgerschap meten' vanuit het expertisepunt burgerschap kwam ook naar voren dat er nog steeds stappen gemaakt moeten worden in het meetbaar maken van burgerschap maar dat het afnemen van vragenlijsten een goede stap is.

Wat betekent dit voor ons als school?

Op basis van deze inzichten hebben wij op dit moment de volgende keuzes in het meten en monitoren van burgerschap:

1. **Leerlingenquête als basisinstrumenten**
2. Wij zetten een jaarlijkse leerlingenquête in om zicht te krijgen op de beleving van burgerschapsonderwijs door leerlingen. (zie bijlage 3).
3. **Analyse van het curriculum en lesaanbod**, waarin zichtbaar wordt waar en hoe burgerschap structureel aan bod komt. Hierbij betrekken wij de vertegenwoordigers van de vakgroepen.
Indien blijkt dat deze leerdoelen nog te weinig aan bod komen in de vakken maken we dit bespreekbaar.
4. **Verantwoording richting inspectie**
Door onze keuzes, resultaten en verbeteracties vast te leggen in beleidsdocumenten en evaluaties, kunnen wij onderbouwen hoe wij zicht houden op burgerschap en hoe wij hier doelgericht aan werken..
5. **Koppeling aan de (nieuwe) kerndoelen burgerschap**
De nieuwe kerndoelen voor burgerschap vormen het uitgangspunt voor ons onderwijsaanbod en onze metingen. Per kerndoel brengen wij in kaart:
 - waar dit terugkomt in het curriculum,
 - hoe leerlingen hiermee oefenen in de praktijk,

Op deze manier kunnen wij beoordelen of wij aan de kerndoelen voldoen en hoe dit in de dagelijkse onderwijspraktijk tot uiting komt.

6. **Verder onderzoek naar meten**

Voor het nauwkeurig kunnen meten van burgerschap is nog meer onderzoek nodig, dit zou mogelijk via gesprekken of observaties kunnen. Hier kan de werkgroep zich verder in verdiepen.

Het Plan

Het Beatrix College wil leerlingen vormen tot **betrokken, betrouwbare en bevoegen burgers** die actief deelnemen aan een diverse, democratische en digitale samenleving. De school fungeert daarbij als een oefenplaats waar leerlingen leren omgaan met verschillen, zichzelf ontwikkelen en sociale verantwoordelijkheid nemen.

Tussendoelen Voor schooljaar 2025-2026 zijn de tussendoelen: het onderwijs herkenbaarder maken, waar mogelijk ondertiteling toevoegen, burgerschap eenvoudiger toepassen in verschillende vakken, en het meten van resultaten beter inzichtelijk maken.

Einddoel

Door middel van doorlopende leerdoelen zijn in alle leerlijnen en vakken burgerschap zichtbaar en meetbaar in de school.

Risico's

Abstractieniveau te hoog: Als burgerschap te vaag blijft, wordt het niet vertaald naar concreet handelen.

We gaan vanuit de werkgroep burgerschap vanuit een burgerschapskanaal regelmatig 'posts' doen waarin bijvoorbeeld activiteiten voorgesteld worden die toegankelijk zijn voor verschillende vakken.

Gebrek aan draagvlak: Niet alle docenten voelen zich verantwoordelijk voor burgerschapsonderwijs. We hebben contact gezocht met alle vakgroepen en uit iedere vakgroep een vertegenwoordiger opgezocht. Via deze weg proberen we iedereen te bereiken en te betrekken.

Overbelasting: Het toevoegen van taken zonder tijd of ondersteuning kan leiden tot weerstand. Via het burgerschapskanaal willen we simpele activiteiten aandragen. Daarnaast verachten wij dat voor veel collega's burgerschap nog vrij abstract is waardoor men zich er niet altijd evenveel van bewust is in welke mate burgerschap al wél gedragen wordt binnen hun vak.

Meetproblemen: Burgerschap is deels gedragsmatig en lastig objectief meetbaar. Op dit moment hebben we hiervoor de leerling enquête ingezet. We verwachten dat er verder onderzoek gepubliceerd gaat worden over het meetbaar maken van burgerschap.

Fragmentatie: Zonder heldere coördinatie kan burgerschap versnipperd raken over vakken of projecten. We zouden graag de werkgroep burgerschap wat willen uitbreiden, een docent uit een bovenbouwteam zou hier een toevoeging in zijn.

We streven ernaar om twee burgerschap thema weken per jaar op te zetten.

Tijdpad & evaluatie

2024/2025: Inventarisatie, visievorming, start leerlijnontwikkeling. De vakgroepen zijn betrokken en hebben een overzicht ingevuld over welke mate burgerschap aanwezig is. De SOVOT dag stond daarnaast ook in teken van burgerschap. De mogelijkheden om burgerschap meetbaar te maken.

2025/2026:

In 2026 is er een start gemaakt met het opzetten van de themaweken, hiervoor is contact gelegd met de gemeente om in maart een dag van de democratie te organiseren waarvoor raadsleden de school zullen bezoeken.

Beleidsplan, onderzoeken vorm van toetsing doelen en implementatie in vakgroepen. Op dit moment heeft iedere vakgroep een vertegenwoordiger/ aanspreekpunt burgerschap.

Vakgroepen brengen in kaart wat zij op dit moment al aan burgerschap doen en hoe dit in de toekomst verbeterd kan worden. In het huidige schooljaar zijn ook de nieuwe kerndoelen

voor de onderbouw gepresenteerd, het streven is om de vakgroepen tijdens het ontwikkelen van het nieuwe curriculum ook direct rekening houden met de kerndoelen burgerschap. Evaluatie: Jaarlijkse rapportage, bijsturing via intervisie en leerling tevredenheidonderzoek
Stop/Go-momenten: Halverwege schooljaar op basis van voortgang

- Looptijd van het proces
- Reflectie en bijstellen doelen

Na overleg zijn de doelen voor de werkgroep burgerschap dit jaar wat bijgesteld. Dit aangezien de werkgroep dit jaar aanzienlijk is gekrompen qua leden.

Evaluatiecriteria

Er vinden regelmatig bijeenkomsten plaats tussen de leden van de werkgroep burgerschap, coördinator onderwijs Tim Heuyerjans en onderwijsdirecteur Claudia de Wit. Bij deze gesprekken wordt de voortgang van de werkgroep besproken.

Tussentijdse evaluaties

Er vinden regelmatig bijeenkomsten plaats tussen de leden van de werkgroep burgerschap, coördinator onderwijs Tim Heuyerjans en onderwijsdirecteur Claudia de Wit. Bij deze gesprekken wordt de voortgang van de werkgroep besproken.

In het schooljaar 2024-2025 heeft er overleg plaats gevonden tussen de leden van de werkgroep burgerschap en de vakgroepvoorzitters en teamleiders.

Vanaf komend schooljaar heeft iedere vakgroep een aangewezen lid als burgerschapsvertegenwoordiger. (Zie bijlage 1).

Er vindt ook overleg plaats tussen de werkgroep burgerschap en communicatiedeskundige Annika van Heeswijk en kwaliteitszorgmedewerker Brigitte de Hond.

Communicatieplan

In het schooljaar van 2025-2026 is de gemeente Tilburg betrokken als externe partij.

Rondom de verkiezingen zullen leden van de gemeenteraad een bezoek brengen aan de school. De gemeente en de werkgroep zouden graag in meerdere projecten met elkaar samenwerken. In de toekomst hopen we met meer externe partijen te kunnen samenwerken. We hebben een kanaal op de publicatiesite gekregen zodat we collega's en vakgroepen kunnen bereiken en hen hopelijk kunnen inspireren met wat praktische werkvormen.

Bijlagen burgerschapsbeleidsplan

De bijlagen tonen de praktische uitwerking van het beleid: leerlijnen, onderzoeksresultaten en vakgroepsstructuur.

Ze maken concreet hoe visie en praktijk elkaar versterken.

Bijlage 1:

Excel document inventarisatie vakgroepen

[Doorlopende leerlijn vakgroepen.xlsx](#)

Bijlage 2:

Vakgroepsvertegenwoordigers burgerschap

- NL: Hidde van Gestel
- ENG: Angelique Ruijschop
- FR: Susanne Kuijten
- DU: Robert Bussman
- AK: Jaap Laarhoven
- GS/MA/FI: Martine Peijs
- EC/BE: Pieter van Dongen
- WI: Isabelle Swaans
- NA: Vanessa Jansen van Vuuren
- SK: Indy van den broek
- BI: Ralph Voesenek
- INF: Kamal Mashhour
- BKV: Lisanne Meijers
- MU: Bart Graafmans
- LO: Stijn Jansen
- TECH: Arwen Luijten

Bijlage 3

leerling tevredenheidsonderzoek

Vensters VO Leerlingen

Burgerschap - Oriëntatie op samenleving

Vragen van domein Burgerschap - Oriëntatie op samenleving

Line graph icon, Group icon, Target icon

1. We praten met leraren over allerlei onderwerpen die in het nieuws zijn. Denk aan oorlog in de wereld, problemen rond vluchtelingen, honger in de wereld, klimaat. 4,9 1470 5,1

Antwoord	👥	%
zeer oneens	202	14
oneens	340	23
zowel oneens als eens	609	41
eens	279	19
zeer eens	40	3

2. We praten met leraren over geloof, vooroordelen, seksualiteit, verschillende culturen en dergelijke. 4,7 1470 5,1

Antwoord	👥	%
zeer oneens	221	15
oneens	403	27
zowel oneens als eens	566	39
eens	234	16
zeer eens	46	3

3. Op school bespreken we wat de gevaren voor de gezondheid zijn van bepaalde producten of leefwijzen (roken, voeding, seksualiteit e.d.). 4,8 1470 5,2

Antwoord	👥	%
zeer oneens	243	17
oneens	364	25
zowel oneens als eens	516	35
eens	285	19
zeer eens	62	4

gegenereerd op 04-06-2025 09:15

Burgerschap - Social media

Vragen van domein Burgerschap - Social media

4,6 4,9 1469

1. Op school praten we over het gebruik van social media (soorten media, hoe vaak en hoe lang we een app gebruiken). 4,9 1470 5,2

Antwoord	Antwoord	%
zeer oneens	239	16
oneens	365	25
zowel oneens als eens	499	34
eens	303	21
zeer eens	64	4

2. Op school bespreken we de gevaarlijke kanten van social media, zoals sexting, cyberpesten, phishing, stalking e.d. 4,9 1470 5,1

Antwoord	Antwoord	%
zeer oneens	244	17
oneens	358	24
zowel oneens als eens	504	34
eens	303	21
zeer eens	61	4

3. We bespreken op school wat waar en niet waar is van nieuwsberichten. 4,4 1470 4,7

Antwoord	Antwoord	%
zeer oneens	293	20
oneens	417	28
zowel oneens als eens	491	33
eens	230	16
zeer eens	39	3

4. We bespreken op school de voordelen en nadelen van apps. 4,1 1470 4,5

Antwoord	Antwoord	%
zeer oneens	373	25
oneens	441	30

Gegenereerd op 04-06-2025 09:15

Vragen van domein Burgerschap - Social media

zowel oneens als eens	429	29
eens	188	13
zeer eens	39	3

Burgerschap - Voorbeeldgedrag leraren

Vragen van domein Burgerschap - Voorbeeldgedrag leraren

1. Leraren geven het goede voorbeeld hoe je met elkaar om moet gaan. 6,0 1470 6,2

Antwoord		%
zeer oneens	119	8
oneens	179	12
zowel oneens als eens	557	38
eens	513	35
zeer eens	102	7

2. Leraren leren ons om respect te hebben voor elkaars mening. 6,5 1470 6,6

Antwoord		%
zeer oneens	95	6
oneens	118	8
zowel oneens als eens	458	31
eens	634	43
zeer eens	165	11

Bronnenlijst

Beatrix College. (2025). *Schoolplan 2024–2028*. Beatrix College. van <https://www.beatrixcollege.nl/wp-content/uploads/2025/04/Schoolplan2024-2028.pdf>

SLO. (z.d.). *Burgerschap.*, van <https://www.slo.nl/thema/meer/basisvaardigheden/burgerschap/>

Uitgeverij Deviant. (z.d.). *De vier dimensies van burgerschap.*, van <https://www.uitgeverij-deviant.nl>

Overheid.nl. (z.d.). *Kamerstuk 33750-VIII, nr. 80 – Officiële bekendmakingen.*, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>

Nieuwelink, H., Rinnooy Kan, W., Rombout, F., & Teegelbeckers, J. Y. (2024). *Burgerschap: weten we wat we meten? Een overzichtsstudie over de mogelijkheden om burgerschap en burgerschapsonderwijs in kaart te brengen*. Hogeschool van Amsterdam.